

cata imenom »San Giovanni Battista« (inače zvana: »Belina« Miha Pracata), koja je bila veličine 1.600 tona korisne nosivosti, obavljala je nautičko i pomorsko trgovačke poslove uglavnom prevozeći terete na ovim linijama Dubrovnik — Puglia — Barletta — Manfredonia, pa kad je u Pugli ukrcala teret žitarica taj je teret prevozila u Napoli — Livorno — Genovu — Barcelonu — Maiorcu — Valensiu — Alicante — Malagu (osiguranje se obavilo uz 6 i 1/2% za Napoli, za Genovu 8⁰/₀, a do Malage uz 13⁰/₀).¹⁴ U 1586. godini Miho Pracat je osigurao teret koji je za svoj račun krcao u Aleksandriji na brodu tipa sajete pod zapovjedništvom kap. Vicka Ivanova.¹⁵ U 1588. godini Miho Pracat gradi novi brod pa nabavlja brodograđevno drvo u Vieste. Taj mu teret drva iz Vieste prevozi patrunc Nikola Stjepanov iz Perasta svojim skiracom imenom »Santa Maria di Scarpello«.¹⁶ U 1591. Mehmet Čauš unajmljuje navu imenom »Santa Catherina« koja je tada bila pod zapovjedništvom kapetana Ivana Nikolina Đanetovića (Gianetovich).¹⁷ Godinu dana poslije toga nava kap. Vlaha Ivanova Ivanka imenom »Santa Maria Annunciata e San Gio. Batt.«, koja je tada bila usidrena u Lopudu, a koja je bila veličine od 230 tona korisne nosivosti, bila je unajmljena za razvoz soli iz solane u Barletti po talijanskim lukama.¹⁸ Godine 1594. Pracatova nava »San Gio. Batt.« koja je bila pod zapovjedništvom kap. Miha Balaka nautičko-trgovački je plovila po Mediteranu a obavljala je lučko trgovačke operacije u lukama Trapani, Augusta i

u drugim lukama Sicilije, pa u lukama Sardinije (a posebno u Cagliariju), a na povratku u Messini i natrag u Dubrovnik.¹⁹ Sredinom 1601. godine kap. Pero Marinov (Marinović) »rečeni« Grbin, zapovjednik gripa, unajmljuje taj svoj brod Jakovu Martolosiću za račun i po nalogu »Cavaliere« Vice Bune (diplomata u Napulju i namjesnik napuljskog potkralja) da se u Barletti nakrca 12 kara (to jest 24 tone) žitarica i grahorica i to dopremi u Lopud i u dubrovačku luku. Visina nola: za 2 tone žitarica plaćalo

sv. 11, f. 134v — 29. IV 1577. osigurava se nava »Santo Spirito« pod zapovjedništvom kap. Jaka Vlahova Martolosića za vremensko osiguranje uz 6%. Takvo slično pomorsko osiguranje obavilo se i dana 3. prosinca 1578. godine — HAD. Noli, sv. 12, f. 125.

¹³ HAD. Noli, sv. 11 iz 1577. NOLI, sv. 12, f. 124v — u tome arhivskom izvoru stoji da je nava »Spirito Santo« pod zapovjedništvom kap. Jaka Vlahova Martolosića (4. III 1579) »... Navis passa est naufragium...«

¹⁴ HAD. Noli, sv. 18, f. 94. HAD. Noli, sv. 18, f. 65 — 6. VII 1584. — Jako Martolosić i Vice Petrov vlasnici su 21 karata (od cjelokupne vrijednosti 24 karata) u navi »Santa Maria delle Grazie e San. Gio. Batt.« a koju je zapovjedao kap. Vice Petrov kao suvlasnik broda.

¹⁵ HAD. Noli, sv. 20, od 21. IV 1586. HAD. Noli, sv. 21, f. 301 — 1587. — Jako Martolosić osigurava navu »San. Gio. Batt.« (»... arboro grande, il timone, l'argano, barca...«). HAD. Noli, sv. 21, f. 263 — osigurava se tri karata u maloj Pracatovoj Belini na 6 mjeseca s polaskom broda iz Napolija. HAD. Noli, sv. 22, f. 89, 15. IX 1587. Jako Martolosić obavio je pomorsko osiguranje nave pod zapovjedništvom kap. Luka Ivova Kinkovića. HAD. Noli, sv. 21, f. 230v od 2. prosinca 1587. Vice Stjepović Skočibuha osigurava za račun nasljednika pokojnog Đura T. Mandića iz Lopuda sajetu »Santa Maria di Loreto« koja je bila pod zapovjedništvom kap. Lovra Ilijina iz Zatona — za 6 mjeseci s polaskom iz Gruža.

¹⁶ HAD. Noli, sv. 22, f. 23. Ta drvena brodograđevna grada iskrcana je u Lopudu. Tamo je M. Pracat gradio brod. HAD. Noli, sv. 23, f. 33v — i u ovoj arhivskoj ispravi zabilježen je pomorsko-osiguravajući akt nave »Santa Maria della Gratia e S. Gio. Batt.« zap. kap. Luko I. Kinković. U toj navi Lopuđanin Jako Martolosić je imao 19 karata — udjela i Vicko Petrov — u vrijednosti od 7.000.— zlatnih dukata. Osiguranje se obavilo uz 6 i 1/2%. U drugom notarskom aktu — Noli, sv. 24, f. 81 — stoji da je Jako Martolosić bio zainteresiran i u galijunu (overo caramusali) imenom »Sta Trinità«. Međutim, u notarskom aktu — HAD. Noli, sv. 23, f. 34, 1588. godine — stoji zabilježeno da je Jako Martolosić »partecipe« u navi »Sta Maria della Gratia et S. Gio. Batt.« koja je bila pod zapovjedništvom također čuvenog kap. Luke Iv. Kinkovića. Vrijednost Martolosićevog sudioništva u toj navi iznosila je (»prijavljena« vrijednost) 7.000.— zlatnih dukata (19 karata). Tu se spominje i kap. Vice Petrov Jug. NAPOMENA: O tim lopudskim kapetanima i brodovlasnicima (Martolosić — Kinković — Jug) dosta se pisalo pa i u najnovije vrijeme. Tako se John de Coursy Ireland u svom radu RAGUSA AND THE SPANISH ARMADA OF 1588 u THE MARINER'S MIRROR — Vol. 64. No. 3, London, august 1978. posebno osvrnuo baš na tu Martolosić — Kinković, pa i na Jugovu navu na str. 259 te publikacije. Te su lopudske nave bile u sastavu čuvene ali neslavne takozvane Nepobjedive Španjolske armade.

¹⁷ HAD. Noli, sv. 27, f. 102. HAD. Noli, sv. 27, f. 148v — 1591. godine Jako Martolosić osigurava navu »La SSma Annuntiata«. HAD. Noli, sv. 27, f. 219 od 28. veljače 1592. godine — notar. akt u kojem stoji zabilježeno da je Knez i njegovo vijeće Dubrovačke Republike osigurao »... in et sopra l'argenti da loro caricati sopra la nave Martolossi...« koja je bila pod zapovjedništvom kap. Jaka Martolosića plovila u Istru, a teret za Veneciju.

¹⁸ HAD. Noli, sv. 27, f. 245v.

¹⁹ HAD. Noli, sv. 30, f. 88v i f. 90 brod kap. Radulovića.

Spomenik Mihov Pracatu u Kneževom dvoru u Dubrovniku

se 30 »carlini« a 35 »carlini« za 2 tone grahorica.²⁰ Dana 19. listopada 1602. godine osigurava se nava »La Santissima Anontiatia« kapetana Vlaha Martolosića iz Lopuda za putovanje iz Dubrovnika u luke Levanta po žitarice i nazad u Dubrovnik.²¹ Dana 2. kolovoza 1604. godine Jakov Bemdanon (dubrovački židov, poznati trgovac) osigurao je teret koža (vrijednost 1.000 »tallari«) koji se ukrcao u dubrovačkoj luci u Martolosićev berton a koji je bio pod zapovjedništvom kap. Ivana Vickova Ognjena. Taj je teret bio određen da se sigurno iskrca u Anconi.²² U 1604. godini Lopudanin Jako Martolosić osigurava navu »Santissima Annutiata« koja je tada bila pod zapovjedništvom kap. Vicka Martolosića. Osiguranje je obavljeno za 6 mjeseci.²³ U istoj godini kap. Ivan Antov Ognjen, kap. bertona »Santissima Trinita« od cca 600 »salma« nosivo sti, dava ga u najam Jaku Martolosiću koji s tim trgovač-

kim jedrenjakom odlazi u Aleksandriju po generalni teret a posebno po mirodije (»droghe, caffè, canelle, altre sorti di specerie, lini, peveri, indichi itd., gottoni filati, garoffoli, tela, seta«; pa šećer itd.). Taj se teret dopremio u Dubrov-

²⁰ HAD. Noli, sv. 40, f. 252 i sv. 44, f. 43v. HAD. Noli, sv. 46, f. 45 od 6. siječnja 1605. godine zabilježeno je da je Jako Martolosić osigurao svoju navu koja je bila pod zapovjedništvom kap. Vice Martolosića.

²¹ HAD. Noli, sv. 44, f. 89 i 109v.

²² HAD. Noli, sv. 45, f. 211. HAD. Noli, sv. 45, f. 214 — da li je grip kap. Petra Ivanova Glavočevića bila iz Lopuda? (Glavočić?)

²³ HAD. Noli, sv. 45, f. 251v.

Die vii. Junij 1637.

Col Nome di Dio, à buon usag. guadagno, et al. ^{to} g. Fran. Mar. de Indis
 è comp. u. di Ves. s'assic. et uog. essere assic. in tutta ella soma,
 quantità di dan. la quale doli infra. assic. sarà di d. 1000. In de sopra
 la statua di bronzo, di g. Michele Crocari, caric. o' d'acariconi in
 Anco. sopra qualsivog. vassello. et uog. essere assic. dal di' dora, e que
 to, che la detta statua, è stata, o' sarà caric. in fontano. Da buon sal
 orivata sarà nel porto di Rag. e sbarca in terra, sarà scaric. senza
 danno alc. et questo assic. in fa' di ord. e lui. de. in ogni a' cis' del
 à rag. di. ^{ce} g. et uog. essere assic. da ogni caso peritolo, e in
 fortunio, di acqua, di fuoco, di getto in mare, di rapre, e glie d' amici,
 e di nemici, di ritent. da Naui, dal f. uke, et altri legni amici e d'isar
 mati, e da ogni altro caso, peritolo, et infont. ^{ce} g. Sum' pos. Inrag. g.
 et aliqua extens. In genera. cum clausula in rebus securibus
 affonni solitis. —

Jo. fran. di. Martinio Indriso	da	1000
Jo. Orsi. di. de Giorgi	da	1000
Jo. Gio. di. de Birella	da	1000
		3000

Lui Assic. spondo e confessivo se recedesse con nessuno a p. d. d.
 Assic. ad random Jo. C. B. di J.

Faksimil prvog upisa pomorskog osiguranja za prijevoz morem brončanog poprsja (spomenika) pokojnog Miha PRACATA (1522—1607) iz Ancone u Dubrovnik. (Dubrovački arhiv, Noli e sicurtà, sv. 59, f. 67 od 4. VI 1637. godine). To je jedini spomenik koji je vlada Dubrovačke Republike postavila nekom svom državljanu — postavila je to »malom«, mornaru, nokjeru, gvardijanu, pilotu, kapetanu pa onda brodovlasniku, pomorskom privredniku međunarodnog značaja i bankaru svjetskog glasa. Vjerovati je, da je tim spomenikom Republika ujedno odala priznanje svim dubrovačkim pomorcima kao ekonomski i društveno najbrojnijem i najznačajnijem sloju dubrovačkih državljana.

nik i dio u Anconu.²⁴ Dana 6. lipnja 1606. godine obavio je osiguranje Jako Martolosić za račun Iva Vickova Ognjena iz Lopuda za njegovo osobno osiguranje (protiv zarobljeničtva gusarskog), kad se ukrcao na navu kap. Antonia Brancalonea iz Ancone za putovanje iz Dubrovnika u Livorno.²⁵ Miho Pracat sudjeluje s 500.— »tallara« u osiguranju nave »Santo Nicolo e Santo Benedetto« koja je bila pod zapovjedništvom kap. Nikole Ruska a otplovila je za Levant.²⁶ Jako je Martolosić za svoj račun i za račun Vice Petrova Juga osigurao navu imenom »La santissima Annuntiatia« kojom je zapovijedao kap. Vice Martolosić. Jako Martolosić i Vice Jug bili su vlasnici te nave.²⁷ Godinu dana poslije tog osiguranja opet Jako Martolosić (kao vlasnik 11 karata) osigurava navu »La santissima Annuntiatia« koja je tada bila pod zapovjedništvom kap. Krista Martolosića. Brod je bio osiguran na vrijeme u trajanju od 6 mjeseci. U plovidbama po Mediteranu ova je Martolosićeva nava doživjela u vodama Sardinije pomorsku havariju.²⁸ U 1608. godini Vlaho Martolosić je osigurao navu »Santa Maria della Nona e Santo Francesco« koja je bila pod zapovjedništvom kap. Frana Gledevića. Ivo Gledević bio je vlasnik 12 karata (od 24 karata — dijelova totalne vrijednosti broda).²⁹ Godine 1615. osigurava se polovica trupa nave »Santa Maria del Bissone e San. Gio. Batt.« pod zapovjedništvom kap. Vlaha Martolosića (bila je procijenjena da vrijedi 6.000 dukata); a ovo su bili osiguravatelji: Pavo Gučetić, Đore Palmotić, Luko Gučetić, Vlaho Veseličić, Jero Bia, Vlaho Držić, Vlaho Milovac i dr.³⁰ Dana 27. srpnja 1617. godine Lopudska bratovština u Dubrovniku je osigurala (uz 5 i 1/2%) novac u iznosu od 200.— dukata koji se predao Cvjetku Vickovu iz Hercegovog (»Zvietcho Vizcovu di Castelnovo«) koji će taj novac odnijeti sobom u Ulcinj i tamo ga predati ulcinjskom »robovlasniku« koji je držao u zarobljeništvu kap. Iva Radova Glavinju i njegove mornare a koji su bili zarobljeni od turskih gusarskih fusta.³¹

Daleko poznati lopudski pomorski privrednici Vice, Jako i drugi Martolosići, od kraja 16. i u prvoj polovici 17. stoljeća, posebno su se bavili pomorskim osiguranjem.³²

Dana 21. svibnja 1620. godine Josef Bendanon osigurava pošiljku engleskih kariseja i drugu trgovačku robu koju je ukrcao u dubrovačkoj luci u barku patruna Pava Franova Parničića iz Lopuda. Taj je lopudski brodar teret prevezao i iskrcao u Splitu.³³ U prvoj polovici 1621. godine kap. Đuro Markov Bokun iz Lopuda (doseljen iz Slanoga), zapovjednik gripa, obavio je nautičko komercijalna putovanja prevozeći različitu trg. robu iz dubrovačkih luka u pristaništa Puglie.³⁴ Dana 24. ožujka 1645. Vice Ivanov iz Lopuda (nastanjen u Pilama) patrun je i zapovjednik broda nosivosti 300 mletačkih stara pa taj svoj brod dava u najam trgovcu Ahmatu Hađoviću iz Hercegovog koji je išao u Albaniju i tamo nabavljao žito i grahorice za potrebe dubrovačke države.³⁵ Nešto malo poslije toga Nikola Marinov iz Lopuda, kapetan, zapovjednik tartane imenom »S. Maria del Rosario« (od 500 dubrovačkih stara nosivosti), u dubrovačkoj luci je dava u najam trgovcu Mihi Stjepovu iz Risna (»... a Miho Stjepovu di Rizzano...«) koji je s tom lopudskom tartanom otplovio u Valonu i tamo nabavio i u nju ukrcao paklinu (»pece dura«) za potrebe zasigurno dubrovačkih brodogradilišta.³⁶ I na kraju ovih nabiranja spominjemo i ovo: dana 8. srpnja kap. Jero Pavlov iz Lopuda, zapovjednik gripa, krcao je u svoj brod različit teret koža, kožica, voska i drugu trgovačku robu. Taj je teret bio osiguran od mnogobrojnih osiguravatelja a među njima bili su i ovi: Aron

Coen, Samuel Maestro, Jakob Abramov Papo, Vlaho Vdopić, Vlaho Gundulić, Frano Vlajki, Anto Righi, pa Bunčić, Sorkočevići, Natalići, Menčetići itd.³⁷

O skladišno lučkoj djelatnosti u lopudskoj luci u vrijeme Dubrovačke Republike bilo bi zaista potrebno posebno pisati,³⁸ ali nam zasad to nije namjera jer smo zasad o ovoj (u naslovu označenoj) temi objavili samo neke pojednosti i pojave koje smo dobili na temelju podataka našim krnjim i na preskok mjestimičnim istraživanjima i to samo u jednoj arhivskoj seriji iz višestoljetne organizacije svjetskog glasa i primata institucije pomorskog osiguranja Dubrovačke Republike.

²⁴ HAD. Noli, sv. 45, f. 235 i 236. HAD. Noli, sv. 46, f. 131, 142 i 144 — JAKO Martolosić osigurava pošiljku engleskih kariseja ukrcaju u Londonu u navu »La Leonessa« kap. Jamesa Vuileasa — za Dubrovnik i Veneciju. HAD. Noli, sv. 46, f. 160v — kap. Andro Petrov zapovjednik bertona »La SSma Trinità«, od 600 salma nosivosti dava je u najam Jaku Martolosiću za putovanje u Tripoli — Siriju odakle će dopremiti u Dubrovnik i u Veneciju generalni teret (»... lana, gottoni filati, gottoni grossi, Indechi, Peveri, zenzeri, Tamarindi, garofoli, Bogasie Turchine, bottame, cannichini, telarie, veli di seta, cori bovini, buffalini, Cordovani osmani, cordovani ordinari...«). HAD. Noli, sv. 46, f. 221, od 11. X 1605. godine — Jako Martolosić i Vice Petrov Jug (Jugh) »patruni proprietari« nave »La SSma Annuntiatia« koja je bila pod zapovjedništvom kap. Vice Martolosića osigurava se za 6 mjeseca uz 6 i 1/2% (putovanja izvan Jadrana).

²⁵ HAD. Noli, sv. 47, f. 87v i 94.

²⁶ HAD. Noli, sv. 47, f. 167 i 168v.

²⁷ HAD. Noli, sv. 47, f. 175v.

²⁸ HAD. Noli, sv. 48, f. 139 i 141v — Ivo Fr. Palmotić & comp. izvršioći posljednje volje zapisane u testamentu velikog Dubrovčanina-Lopudanina pok. Miha Pracata osiguravaju novac koji su predali u Dubrovniku Vicku Lukovu Bellabarbi koji putuje navom Sokolović iz Perasta u Kios u otkup »robova« i ako ih tamo ne nađu da ih potraže u Rodos, a na str. 143 toga akta stoji: iz ostavštine M. Pracata upućuje se 1.000.— zlatnih cekina u Veneciju sajetom kap. Gruice.

²⁹ HAD. Noli, sv. 49, f. 9.

³⁰ HAD. Noli, sv. 51, f. 236.

³¹ HAD. Noli, sv. 53, f. 80.

³² HAD. Noli, sv. 48, f. 48, f. 172v, 181, 182, 192v itd. Sv. 54, f. 171. HAD. Noli, sv. 55, f. 87 — 15. IX 1620. godine — Jako Martolosić osigurava pola nave »S. Maria di Bissone« pod zapovjedništvom kap. Đura Abresa, za 6 mjeseca uz 6 i 1/2%. Uz njega su i ovi osiguravatelji: Andro Paoli, Niko Rogoljan, Gregor Matijaš, Pero Betera, Rado Sladojević.

³³ HAD. Noli, sv. 55, f. 13v.

³⁴ HAD. Noli, sv. 55, f. 155v.

³⁵ HAD. Noli, sv. 60, f. 117v.

³⁶ HAD. Noli, sv. 60, f. 124.

³⁷ HAD. Noli, sv. 60, f. 198, 198v, 199, 199v, 200, 200v, 201, 201v, 202, 206v.

³⁸ HAD. Noli, sv. 2, 1566. god. u lopudskoj luci krca se različit teret u grip kap. Nikole Franova iz Broca za Barlettu. Noli, sv. 13, f. 137 iz 1579. Noli, sv. 38, f. 183v, 188 — Galijun iz Genove »S. Fran. Bonaventura« pod zapovjedništvom kap. August. Bottaccio 1599. krca u luci Lopud različit teret koji je bio određen za Veneciju. HAD. Noli, sv. 55, f. 32 — Petar Njokolin Papalati za račun brata mu Matije N. Papalati zapovjednika njihova gripa osiguravaju ga s polaskom iz luke Lopud s odredištem u Rijeku i nazad u Dubrovnik. Na putu je doživio brodom »in aquis Corzule«.

O manjim i malim lopudskim brodovima ima dosta arhivskih vijesti, pa tako i o njihovim patrunima, a među njima zanimljiva su ova: Pero Havana patrun je »barke« plovi do Budve pa onda u Pugliu. Mato Havana je patrun manjeg gripa s kojim putuje iz Lopuda u Barlettu. HAD. Noli, sv. 61, f. 66, 92v.